

DYFODOL HEB YR ANGEN AM FANCIAU BWYD

MANIFFESTO ETHOLIAD CYFFREDINOL 2024:
CRYNODEB GWEITHREDOL

Dydy hi ddim yn iawn bod angen i unrhyw un ddefnyddio banc bwyd am nad yw'n gallu fforddio bwyta a thalu biliau. **Fodd bynnag, yn 2024, mae'r angen am fanciau bwyd ar ei lefel uchaf erioed.**

Dydy hi ddim yn iawn bod angen i unrhyw un ddefnyddio banc bwyd am nad yw'n gallu fforddio bwyta a thalu biliau. Fodd bynnag, yn 2024, mae'r angen am fanciau bwyd ar ei lefel uchaf erioed.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae banciau bwyd sy'n rhan o rwydwaith Ymddiriedolaeth Trussell wedi dosbarthu mwy na 3.1 miliwn o barseli bwyd brys – y nifer mwyaf yn ein hanes. Mae hyn yn cynnwys mwy nag 1.1 miliwn o barseli i blant – bron dwbl y nifer o barseli a ddosbarthwyd bum mlynedd yn ôl (cynnydd o 94%).¹

Mae hon yn record y dylem deimlo cywilydd ohono, a bydd y cyhoedd yn barnu'r llywodraeth nesaf ar p'un a fydd yn llwyddo i wrthdroi hyn. Mae 79% o'r cyhoedd yn y DU yn cytuno bod tloedi yn y DU yn broblem fawr. Mae 74% o'r farn mai cyfrifoldeb y llywodraeth yw newid hyn.²

Mae lefelau mor uchel o galedi yn niweidio iechyd ein cenedl, yn rhwystro'r economi, ac yn niweidio rhagolygon ein pobl ifanc. Dim ond drwy adeiladu cymdeithas lle gall pawb fforddio'r hanfodion y gallwn ni ddatgloi'r potensial yn ein cymunedau.

Mae angen i bobl ddefnyddio banciau bwyd am nad oes ganddyn nhw ddigon o arian ar gyfer yr hanfodion. Ond gall hyn i gyd newid. Rydym yn gwybod yr hyn sydd ei angen er mwyn rhoi diwedd ar yr angen am fanciau bwyd, ac rydym yn gwybod bod hynny'n bosibl os byddwn ni'n gwneud y penderfyniadau iawn.

Mae'n 2024, ac rydym yn wynebu'r angen mwyaf erioed am fanciau bwyd. Wrth i ni agosáu at etholiad cyffredinol nesaf y DU, mae angen i ni glywed ar frys sut y bydd pleidiau yn adeiladu dyfodol lle na fydd angen banc bwyd ar unrhyw un i oroesi. Mae'n hanfodol bod ein system nawdd cymdeithasol, nad yw'n darparu digon o gymorth i bobl fforddio'r hanfodion hyd yn oed ar hyn o bryd, yn cael ei diwygio ar frys. Byddai cyflwyno 'Gwarant Hanfodion' ar gyfer Credyd Cynhwysol yn sicrhau bod pawb yn cael isafswm cymorth wedi'i ddiogelu i allu fforddio'r hanfodion.

Bydd angen ymdrech ar draws pob lefel o lywodraeth a chymdeithas ledled y DU er mwyn adeiladu dyfodol heb yr angen am fanciau bwyd. Mae angen camau trawslywodraethol a phartneriaeth newydd rhwng pob lefel o'r llywodraeth, yn ogystal â phartneriaethau rhwng cymdeithas sifil, busnesau, cyflogwyr, a chymunedau. Wrth i ni baratoi ar gyfer yr Etholiad Cyffredinol, mae gan Lywodraeth y DU lawer o'r pwerau pwysicaf i droi'r llanw o ran y caledi sy'n wynebu ein cymunedau. Mae'n hollbwysig bod Llywodraeth y DU yn cyflawni ei chyfrifoldebau, gan y bydd hyn yn caniatáu i rannau eraill o gymdeithas chwarae eu rhan nhw.

EIN BLAENORIAETHAU AR GYFER LLYWODRAETH NESAF Y DU

Er mwyn adeiladu dyfodol heb yr angen am fanciau bwyd, mae angen sefydlu Gwarant Hanfodion yn y system nawdd cymdeithasol, a fydd yn sicrhau bod incwm pobl yn gallu talu am gostau byw ac yn cefnogi lles pawb sydd angen help ganddi. Gallwn ni wneud hyn drwy:

1

sefydlu Gwarant Hanfodion, sef isafswm cyfreithiol o ran Credyd Cynhwysol. Byddai hyn yn ymgorffori mewn deddfwriaeth yr egwyddor y dylai Credyd Cynhwysol o leiaf ddiogelu pobl rhag mynd heb hanfodion, fel bwyd a biliau. Dylai hyn fod yn seiliedig ar broses annibynnol i bennu lefel y Warrant Hanfodion yn rheolaidd, yn seiliedig ar gost hanfodion. Mae cefnogaeth eang i'r cynnig hwn, gyda 72% o'r cyhoedd o blaid y cynnig.³

2

cymryd camau cyflym i leihau'n ddrmatig y swm y gall Llywodraeth y DU ei adfachu o daliadau Credyd Cynhwysol pobl drwy ddiidyniadau. Dylid dechrau cyflwyno Gwarant Hanfodion drwy gyflwyno lleiafswm wedi'i ddiogelu yn y system ar lefel ddechreuol a fyddai'n cyfyngu ar faint y gellir lleihau lwfans safonol Credyd Cynhwysol o'r 25% ar hyn o bryd i 15%. Ynghyd â hyn, dylid capio ad-daliadau dyledion i lywodraeth ganolog ar uchafswm o 5%.

Dylai pawb fod yn gallu cael y cymorth iawn ar yr adeg iawn, yn enwedig pan fydd pethau'n anodd, drwy:

3

dull hirdymor, arian parod yn gyntaf o fynd i'r afael â chymorth brys lleol, i helpu cynghorau sydd eisoes yn ei chael hi'n anodd i ddarparu cymorth

lleol cydgyssylltiedig sydd wedi'i dargedu at bobl nad oes ganddyn nhw'r arian wrth gefn i reoli costau annisgwyl. Dylai arian aml-flwyddyn o leiaf gyfateb i lefel y buddsoddiad yn y Gronfa Gymorth i Aelwydydd.

4

strategaeth cynhwysiant ariannol ar gyfer y DU sy'n blaenoriaethu pobl sy'n wynebu amddifadrwydd, drwy sicrhau bod pobl ar incwm isel yn gallu cael gafael ar y cyngor a'r cymorth sydd eu hangen arnynt o ran materion ariannol, gan gynnwys cymhwysedd ar gyfer nawdd cymdeithasol a dyled.

Rhaid i bobl gael eu cefnogi mewn ffordd sy'n adlewyrchu eu bywydau go iawn, yn enwedig os ydynt yn wynebu costau uwch a rhwystrau a all effeithio – er enghraifft – ar rieni, gofalwyr a phobl anabl, drwy:

5

gwneud penderfyniadau cyflym a chywir ynghylch cymorth nawdd cymdeithasol i bobl anabl ar gyfer pob ymgeisydd, drwy sicrhau bod mwy o gapasiti gweithredol ac arbenigedd i gynnal asesiadau cywir a thosturiol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.

6

cynnig cymorth cyflogaeth newydd, wedi'i ategu gan ddull newydd o ymgysylltu sy'n seiliedig ar gryfderau a gefnogir gan arian hirdymor i ehangu cymorth cyflogaeth arbenigol, gwirfoddol, a fframwaith newydd ar gyfer canlyniadau'r Ganolfan Byd Gwaith sy'n cymell cymorth wedi'i deilwra a gweithgarwch paru swyddi effeithiol, yn hytrach nag ymarferion ticio blychau.

7

dileu'r capiau a'r terfynau sydd wedi lleihau gwerth cymorth nawdd cymdeithasol plant, by drwy gyflwyno lleiafswm wedi'i ddiogelu yn y system ar lefel ddechreuol a fyddai'n lliniaru effaith y cap ar fudd-daliadau, a thrwy gael gwared ar y terfyn o ddau blentyn – gan helpu i sicrhau bod pob aelod o'r teulu yn cael ei ddiogelu rhag mynd heb hanfodion.

Dylai fod gan bawb y sicrwydd sydd ei angen ar bob un ohonom i fanteisio ar gyfleoedd ac i fod yn obeithiol ar gyfer y dyfodol, drwy:

8

deddfwriaeth newydd ar hawliau gweithwyr i sicrhau hawliau newydd i ddiogelwch swyddi, gorfodi hawliau presennol yn effeithiol, oriau gwaith rhagweladwy, a threfniadau gweithio hyblyg o'r diwrnod cyntaf.

9

adeiladu 90,000 o gartrefi cymdeithasol newydd bob blwyddyn yn Lloegr, i ddarparu'r urddas o fod â lle diogel a fforddiadwy i fyw.

10

grymuso cymunedau drwy ddylunio lleoedd, gofodau a gwasanaethau trafniadaeth gyhoeddus sy'n creu cysylltiad – a defnyddio arbenigedd pobl i wneud hynny. Dylai hyn gynnwys hawl newydd i'r gymuned lywio gwasanaethau cyhoeddus a seilwaith cymdeithasol, ac adnoddau i sicrhau bod pobl ar yr incwm isaf yn gallu cymryd rhan.

BETH YW'R BROBLEM?

Rydym wedi gweld cynnydd sydyn yn nifer y bobl sydd angen banciau bwyd yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ond roedd niferoedd cynyddol o bobl ar yr incwm isaf yn wynebu caledi ymhell cyn i Covid-19 a'r argyfwng costau byw daro.

Mae nifer y parseli sy'n cael eu dosbarthu gan fanciau bwyd yn rhwydwaith Ymddiriedolaeth Trussell wedi bron â dyblu rhwng 2018/19 a 2023/24 (cynnydd o 94%).⁴ Rydym yn gwybod bod hyn yn adlewyrchu'r nifer cynyddol o bobl sy'n cael eu gwthio i'r math dyfnaf, mwyaf difrifol o dlodi. Gwnaeth 3.8 miliwn o bobl brofi amddifadrwydd yn 2022, bron dwywaith a hanner yn fwy nag yn 2017.⁵

Mae'r cyhoedd yn y DU yn glir nad yw hyn yn dderbyniol, gyda **79% yn cytuno bod tlodi yn y DU yn broblem fawr iawn neu'n broblem gymharol fawr yn 2023.**⁶

Y tu ôl i'r ystadegau mae'r bobl sy'n cael eu gorfodi i fynd heb bethau:

- Mae rhai pobl yn chwilio am waith, yn byw gyda chyflyrau iechyd neu'n gofalu am berthnasau a phlant.
- Mae pobl eraill mewn gwaith ansicr neu waith nad yw'n talu digon iddyn nhw fyw arno.
- Mae rhwystrau fel diffyg gofal plant fforddiadwy, trafniadaeth, a swyddi hyblyg, hygyrch yn golygu bod gormod o bobl yn methu manteisio ar gyfleoedd i gynyddu eu hincwm.
- Mae costau tai uchel, yn enwedig i'r rhai sy'n rhentu, yn gadael pobl heb ddigon o arian ar gyfer pethau eraill – tra bod ansicrwydd ar gyfer y rhai sy'n rhentu'n breifat yn eu rhoi mewn perygl o gael eu troi allan a bod yn ddigartref.

Mae ein system nawdd cymdeithasol i fod yno i ni pan fydd pethau'n anodd ond, ar hyn o bryd, mae'n methu â chyflawni ei dyletswydd fwyaf sylfaenol: **i ddiogelu pobl rhag mynd heb hanfodion.** Mae'n annerbyniol bod pedwar o bob deg teulu a oedd yn cael Credyd Cynhwysol y llynedd yn wynebu newyn, ac mae un o bob pump wedi cael eu gorfodi i ddefnyddio banc bwyd.⁷ Mae'n un o fethiannau ein cymdeithas bod unrhyw un yn cael ei orfodi i ddefnyddio banc bwyd am nad yw'n gallu fforddio hanfodion fel bwyd, dillad neu wres.

Gall hyn i gyd newid. Oherwydd rydym yn gwybod beth sy'n gwthio pobl i ddefnyddio banciau bwyd, ac rydym yn gwybod y blociau adeiladu sydd eu hangen i roi diwedd ar newyn am byth. **Mae'r cyhoedd yn cefnogi'r genhadaeth hon, gyda mwy na thri chwarter yn cytuno na ddylai fod angen banciau bwyd yn y DU,** a 63% yn dweud nad ydyn nhw o'r farn mai banciau bwyd yw'r ateb i newyn yn y DU. Mae pobl yn glir mai cyfrifoldeb Llywodraeth y DU yw cadw pobl allan o dlodi.⁸

Mae'r manifestio hwn yn amlinellu'r camau gweithredu yr ydym yn annog pob plaid wleidyddol i'w cefnogi, a'n blaenoriaethau ar gyfer Llywodraeth newydd y DU – fel y gallan nhw ein harwain at ddyfodol mwy gobeithiol heb yr angen am fanciau bwyd, lle rydym yn sicrhau diogelwch a chyfle i bawb.

79%

yn cytuno bod tlodi yn y DU yn broblem fawr iawn neu'n broblem gymharol fawr yn 2023.

“Fe es i i'r banc bwyd ar ôl i fi fethu â thalu unrhyw beth heblaw am fy rhent a'm ffôn symudol tra ro'n i'n cael Credyd Cynhwysol.

Sut, yn un o'r gwledydd cyfoethocaf yn y byd, y mae pobl yn ciwio am fwyd – un o hanfodion bywyd? Yn yr unfed ganrif ar hugain, mae pobl yn dal i fynd heb fwyd yn y DU. Mae'n eich gadael heb unrhyw hunan-barch na hyder”

- Sharron

94%

o gynnydd mewn parseli bwyd
brys a ddosbarthwyd gan
fanciau bwyd yn rhwydwaith
Ymddiriedolaeth Trussell
rhwng 2018/19 a 2023/24

Mae'r Etholiad Cyffredinol hwn yn cael ei gynnal ar adeg pan rydym ni, **fel cenhedlaeth, yn wynebu her newyn yn y DU**. Rydym yn gweld mwy o galedi nag erioed o'r blaen, **ac mae risg y bydd banciau bwyd yn dod yn 'normal newydd'** mewn cymunedau ar hyd a lled y DU. Mae hyn yn niweidio ein hiechyd, yn **niweidio rhagolygon pobl ifanc, ac yn rhwystro ein heconomi**.

Ond does dim angen iddo fod fel hyn. Mae etholiadau'n ymwneud â dewisiadau, a gyda'n gilydd gallwn ni ddewis blaenoriaethu troi'r llanw ar yr angen cynyddol am fanciau bwyd.

Mae barn y cyhoedd yn glir: mae lefel a dyfnder tlodi heddiw yn annerbyniol, a chyfrifoldeb Llywodraeth y DU yw gweithredu.

Bydd y llywodraeth newydd yn cael ei barnu ar p'un a fydd yn ymateb i'r her hon.

Dyna pam ein bod yn galw ar arweinyddion pob plaid i ymrwymo i adeiladu dyfodol lle nad oes angen banc bwyd ar unrhyw un, oherwydd bod gennym ni system nawdd cymdeithasol sy'n addas at y diben, ac mae gweithredu trawslywodraethol yn sicrhau bod gan bawb ddigon ar gyfer yr hanfodion.

Bydd angen ymdrech ar bob lefel o lywodraeth a chymdeithas ar draws y DU er mwyn cyflawni'r nod hwn. Dylai camau gweithredu Llywodraeth y DU gael eu cymryd ochr yn ochr â chamau gweithredu brys gan lywodraethau yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon, a chan awdurdodau lleol, cyflogwyr, elusennau a sefydliadau cymunedol.

Oherwydd rydym yn gwybod beth sy'n gwrthio pobl i ddefnyddio banciau bwyd, rydym yn gwybod y blociau adeiladu sydd eu hangen i roi diwedd ar newyn am byth.

Bydd rhoi'r blociau adeiladu hyn ar waith yn ein harwain at ddyfodol mwy gobeithiol lle y bydd gan bawb y sicrwydd o allu fforddio'r hanfodion, **a lle y bydd banciau bwyd yn rhywbeth ar gyfer y llyfrau hanes yn unig.**

Dysgwch fwy:

Rydym yn gwybod beth sy'n gwrthio pobl i ddefnyddio banciau bwyd, felly rydym yn gwybod y blociau adeiladu sydd eu hangen i roi diwedd ar newyn am byth.

Mae rhagor o fanylion ar y meysydd polisi a'r argymhellion yn y maniffesto hwn ar ein gwefan: trusselltrust.org/building-blocks.

Am fwy o wybodaeth, cysylltwch â public.affairs@trusselltrust.org.

CYFEIRIADAU

¹ Ymddiriedolaeth Trussell (Mai 2024), End of Year stats 2023-24.

² Ymddiriedolaeth Trussell (2023) Trussell Trust Public Attitudes Survey a gynhaliwyd gan YouGov. Sylfaen: 5,393 o oedolion cynrychioliadol cenedlaethol yn y DU. 5-19 Gorffennaf 2023 – 79% o'r cyhoedd yn y DU yn cytuno bod tlodi yn y DU yn broblem fawr iawn neu'n broblem gymharol fawr.

³ Ymddiriedolaeth Trussell; JRF (2024) Guarantee our Essentials: Reforming Universal Credit to ensure we can all afford the essentials in hard times <https://www.jrf.org.uk/social-security/guarantee-our-essentials-reforming-universal-credit-to-ensure-we-can-all-afford-the>

⁴ Gweler ôl-nodyn 1

⁵ Mae amddifadrwydd yn golygu methu â fforddio o leiaf ddau o'r hanfodion sydd eu hangen arnom i fyw, fel lloches, bwyd, gwres a golau. S. Fitzpatrick; G Bramley, M. Treanor; J. Blenkinsopp; J. McIntyre; S Johnsen; L. McMordie, JRF (2023) Destitution in the UK 2023 <https://www.jrf.org.uk/deep-poverty-and-destitution/destitution-in-the-uk-2023>

⁶ Ymddiriedolaeth Trussell (2023) Trussell Trust Public Attitudes Survey – gweler ôl-nodyn 2.

⁷ Gov.uk (2023) Family Resources Survey: financial year 2022 to 2023 <https://www.gov.uk/government/statistics/family-resources-survey-financial-year-2022-to-2023>

⁸ Mae 74% o bobl yn cytuno mai Llywodraeth y DU (yn San Steffan) sy'n gyfrifol am gadw pobl allan o dlodi. Ymddiriedolaeth Trussell (2023) Trussell Trust Public Attitudes Survey – gweler ôl-nodyn 2.

Cysylltu â ni

Unit 9, Ashfield Trading Estate,
Ashfield Road, Salisbury SP2 7HL

enquiries@trusselltrust.org

01722 580 180

twitter.com/trusselltrust

facebook.com/trusselltrust

instagram.com/trusselltrust

www.trusselltrust.org

Photo credits: ©Chris Lacey photography

Registered Charity in England & Wales (1110522) and Scotland (SC044246).
Registered Limited Company in England & Wales (5434524).